

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1884

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

41ο Συμπόσιο ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Αθήνα, 27-29 Μαΐου 2022

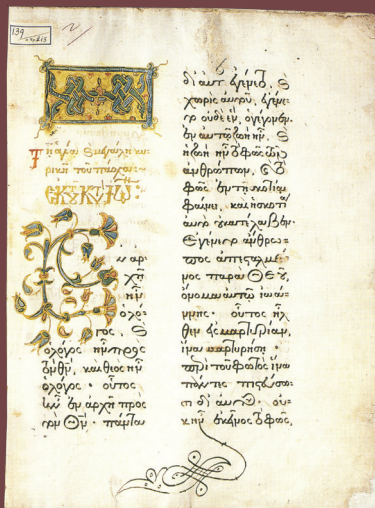

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ

Προσφυγικά κειμήλια από τη Μικρά Ασία,
τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη

Σάββατο 28 και Κυριακή 29 Μαΐου 2022

41ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Με την ευγενική υποστήριξη του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου
και τις σημαντικές επιχορηγήσεις των *Raycap*, Καρατζά και Συνεργάτες, Seagull Space και
Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ)

Raycap KARATZAS & PARTNERS

© ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Έδρα στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο,
Βασ. Σοφίας 22, Αθήνα 106 75
www.chae.gr, e-mail: chae.secretary@gmail.com

ISSN 2241-8695

E-ISSN 2529-0983

Τα τεύχη των περιλήψεων των προηγούμενων ετήσιων Συμποσίων της Βυζαντινής
και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας
[*Συμπόσιο ΧΑΕ (Αθήνα 1981-)*] είναι αναρτημένα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/chae>

Επιμέλεια κειμένων από την Οργανωτική Επιτροπή

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΙΘΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

ΤΑΣΟΣ ΑΝΤΩΝΑΡΑΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΡΑΝΔΑΚΗ

ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΪΣΙΔΟΥ

Καλλιτεχνική επιμέλεια

ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Εκτύπωση

[β] βιβλιοτεχνία

Γραμματειακή υποστήριξη

ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΙΩΤΗ

Εξώφυλλο

Χαρτώο χειρόγραφο εικονογραφημένο φύλλο του 17ου αιώνα, ενταγμένο σε περγαμηνό Ευαγγελιστάριο του 12ου-13ου αιώνα, από τη Νικομήδεια της Βιθυνίας. Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Κειμήλια Προσφύγων αρ. 213 / Χειρόγραφο 139 (φύλ. 2β). Προέλευση φωτογραφίας: Μικρασιατικά κειμήλια (Ημερολόγιο: Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο 2003), εικ. 20.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1884

41ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
Αθήνα, 27–29 Μαΐου 2022

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ
Προσφυγικά κειμήλια από τη Μικρά Ασία,
τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη
Σάββατο 28 και Κυριακή 29 Μαΐου 2022

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΑΘΗΝΑ 2022

With the kind support of the Byzantine and Christian Museum
and the financial support of Raycap, Karatzas and Partners, Seagull Space,
and Society for the Environment and Cultural Heritage (Elliniki Etaireia)

Raycap KARATZAS & PARTNERS

© THE CHRISTIAN ARCHAEOLOGICAL SOCIETY

Head office at the Byzantine and Christian Museum,
22 Vass. Sophias, GR-106 75 Athens
www.chae.gr · e-mail: chae.secretary@gmail.com

ISSN 2241-8695

E-ISSN 2529-0983

The booklets of summaries of previous Annual Symposia on Byzantine
and Post-Byzantine Archaeology and Art [*Symposium of the ChAE (Athens 1981-)*]
are posted on line at:
<http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/chae>

Editing of texts by the Organizing Committee

IOANNA BITHA

GEORGIOS PALLIS

TASOS ANTONARAS

ANASTASIA DRANDAKI

MELINA PAΪSIDOU

Art editing

SOTIRIS PAPADIMAS

Printing

[β] βιβλιοτεχνία

Secretarial support

SOPHIA GIANNIOTI

Cover:

Illustrated manuscript paper folio of the 17th century inserted in a parchment Lectionary of the 12th-13th century from Nicomedeia, Bithynia. Byzantine and Christian Museum, Refugee Heirloom no. 213 / Manuscript 139 (fol. 2r). Illustration credits: Heirlooms from Asia Minor (Calendar, Byzantine, and Christian Museum 2003), fig. 20.

CHRISTIAN ARCHAEOLOGICAL SOCIETY

SCIENTIFIC SOCIETY FOR THE STUDY OF BYZANTINE
AND POST-BYZANTINE ARCHAEOLOGY AND ART

FOUNDED IN 1884

41st Symposium on Byzantine and post-Byzantine Archaeology and Art

BYZANTINE AND CHRISTIAN MUSEUM
Athens, 27–29 May 2022

TWO-DAYS THEMATIC CONFERENCE
Refugee Heirlooms from Asia Minor,
Pontus, and Eastern Thrace
Saturday 28 and Sunday 29 May 2022

PROGRAMME AND SUMMARIES
OF MAJOR PAPERS AND COMMUNICATIONS

HYBRID SYMPOSIUM

ATHENS 2022

**ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
2021-2024**

**THE ADMINISTRATIVE BOARD
OF THE CHRISTIAN
ARCHAEOLOGICAL SOCIETY
2021-2024**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Ιωάννα Μπίθα

PRESIDENT
Ioanna Bitha

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
Αναστασία Δρανδάκη

VICE PRESIDENT
Anastasia Drandaki

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γιώργος Πάλλης

GENERAL SECRETARY
Georgios Pallis

ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Αγγελική Κατσιώτη

SPECIAL SECRETARY
Angeliki Katsioti

ΤΑΜΙΑΣ
Μαρία Καζανάκη-Λάππα

TREASURER
Maria Kazanaki-Lappa

ΜΕΛΗ – ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
Δημήτριος Αθανασούλης
Τάσος Αντωνάρας
Κλήμης Ασλανίδης
Σταύρος Μαμαλούκος
Μελίνα Παϊσίδου
Βίκυ Φωσκόλου

MEMBERS – COUNCILORS
Dimitrios Athanasoulis
Tasos Antonaras
Klimis Aslanidis
Stavros Mamaloukos
Melina Païsidou
Vicky Foskolou

*Οργανωτική Επιτροπή
του 41ου Συμποσίου*

*Organizing Committee
of the 41st Symposium*

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΙΘΑ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΛΛΗΣ
ΤΑΣΟΣ ΑΝΤΩΝΑΡΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΡΑΝΔΑΚΗ
ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΪΣΙΔΟΥ

IOANNA BITHA
GEORGIOS PALLIS
TASOS ANTONARAS
ANASTASIA DRANDAKI
MELINA PAÏSIDOU

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το τριήμερο ετήσιο Συμπόσιο για τη Βυζαντινή και τη Μεταβυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη διεξάγεται για τεσσαρακοστή πρώτη φορά από την Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία, από την Παρασκευή 27 έως και την Κυριακή 29 Μαΐου 2022 στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Το Συμπόσιο θα διεξαχθεί και πάλι, ύστερα από τρία χρόνια, με φυσική παρουσία τηρώντας με επιμέλεια τα απαραίτητα, λόγω της πανδημίας, υγειονομικά μέτρα. Συγχρόνως, αποφασίσθηκε να αναμεταδοθεί ζωντανά και να δοθεί η δυνατότητα της εξ αποστάσεως συμμετοχής στο Συμπόσιο. Κατά το τριήμερο θα παρουσιασθούν 49 συνολικά εισηγήσεις και ανακοινώσεις, από τις οποίες οι 28 είναι ελεύθερες ανακοινώσεις. Επτά εισηγήσεις και δεκατέσσερις ανακοινώσεις αφορούν στο φετινό ειδικό θέμα της διημερίδας που θα εξετάσει «τα προσφυγικά κειμήλια από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη».

Η πρωινή συνεδρία της Παρασκευής, 27 Μαΐου 2022, αρχίζει με δεκαεπτά ελεύθερες ανακοινώσεις επικεντρωμένες στα χρόνια της ύστερης Αρχαιότητας και της βυζαντινής περιόδου, κατανεμημένες σε δύο ομάδες, σχετικές με τα οικιστικά, τα προσκυνήματα την αρχιτεκτονική και την οχυρωματική η πρώτη, και με την επιγραφική, μνημειακή ζωγραφική και γλυπτική η δεύτερη. Στη συνέχεια, η πρώτη απογευματινή συνεδρία της πρώτης ημέρας είναι αφιερωμένη σε χαράγματα, στον υλικό πολιτισμό και σε οικόσημα της μέσης και της ύστερης βυζαντινής περιόδου με πέντε ανακοινώσεις, και η δεύτερη και τελευταία απογευματινή συνεδρία στη ζωγραφική εικόνων, την ξυλογλυπτική και την αρχιτεκτονική των χρόνων μετά την Άλωση με πέντε ανακοινώσεις και μία επιτοίχια ανακοίνωση.

Στόχος του φετινού ειδικού θέματος της διημερίδας του Συμποσίου είναι να προσεγγίσει, να γνωστοποιήσει και να ερμηνεύσει το πλούσιο απόθεμα των προσφυγικών κειμηλίων με έμφαση στα ίδια τα αντικείμενα με κειμηλιακό χαρακτήρα, είτε εκκλησιαστικής είτε κοσμικής χρήσης, που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες από τις αλησμόνητες πατρίδες τους και συνδέονται είτε με την τέχνη της εκάστοτε περιοχής είτε συσχετίζονται με παραγωγές από άλλες περιοχές, που χρονικά εκτείνονται από τους βυζαντινούς χρόνους έως το 1922. Το θέμα θα αναπτυχθεί το Σάββατο 28 Μαΐου και στην

πρωινή συνεδρία της Κυριακής 29 Μαΐου 2022 με επτά εισηγήσεις και δεκατέσσερις ανακοινώσεις, κατανεμημένες σε τέσσερις συνεδρίες με τις παρακάτω θεματικές: Τα κειμήλια των ανταλλάξιμων πληθυσμών – Μεγάλα Μουσεία και Μικρές Συλλογές, Ιστορία, ιδέες και κειμήλια, Εικόνες, ζωγράφοι, καλλιτεχνικά εργαστήρια και συλλογική μνήμη και Κειμήλια από τη Μικρά Ασία και τη Θράκη και κειμήλια στη Μικρά Ασία και τη Θράκη.

Το Σάββατο 28 Μαΐου 2022, 19:45, θα απονεμηθούν τα βραβεία «Νικόλαος Β. Δρανδάκης» και «Βάσω Πέννα».

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ευχαριστεί τους εισηγητές, τους ομιλητές και τους προέδρους των συνεδριών, καθώς και όλους τους συνέδρους του φετινού Συμποσίου για τη συμμετοχή τους και την ενεργή παρουσία τους κατά τη διάρκεια των εργασιών του. Στόχος όλων μας είναι η γνωστοποίηση των τελευταίων αποτελεσμάτων των εν εξελίξει αρχαιολογικών μελετών, η παραγωγή γόνιμων επιστημονικών συζητήσεων και η ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στους ομιλητές και τους συνέδρους.

*Η Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία ευχαριστεί
το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
για την υποστήριξη στο έργο της,
και τις εταιρείες
Raycar, Καρατζά και Συνεργάτες, Seagull-Space
και Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ)
για την οικονομική ενίσχυση
της πραγματοποίησης του Συμποσίου.*

PROLOGUE

The 41st Annual three-days Symposium on Byzantine and Post-Byzantine Archeology and Art by the Christian Archaeological Society is being held, from Friday 27 to Sunday 29 May 2022 at the Byzantine and Christian Museum of Athens. This year the symposium will take a hybrid form. It will be held after three years, with a physical presence, observing diligently the necessary, due to the pandemic, health measures. At the same time, live streaming will enable the remote participation of attendees through the internet. During the three days proceedings, a total of 49 major papers and communications will be presented, of which 28 are free communications. Seven major papers and fourteen communications concern this year's thematic two-days conference that will examine "the refugee heirlooms from Asia Minor, Pontus, and Eastern Thrace".

Friday's morning session (May 27, 2022) starts with seventeen free communications focused on Late Antiquity and the Byzantine period, divided into two groups. The first with papers on secular and church architecture, pilgrimage, and fortifications, and the second on epigraphy, monumental painting, and sculpture. On the afternoon of the same day, the first session, with five communications, is dedicated to graffiti, material culture and coats-of-arms of the middle and late Byzantine period while the five communications and one poster presentation of the last afternoon session focuses on icon painting, wood carving and the architecture of the years after the Fall of Constantinople.

This year, the special theme of the Symposium is dedicated to the study of the refugee heirlooms brought to Greece after the compulsory exchange of population following the Lausanne Convention (1923). Brought by the refugees from their cherished homelands, these objects, which date from Byzantine times to the early 20th century, are often connected with the local art of each region or associated with productions from other regions. The sessions of Saturday, May 28, and in the morning and final session of the Symposium of Sunday May 29, 2022, include seven major papers and fourteen communications divided in four thematic sessions: The heirlooms of the exchange population – Big Museums and Small Collections; History, Ideas and Heirlooms; Icons, painters, artistic workshops, and collective

memory; and Heirlooms from Asia Minor and Thrace, Heirlooms in Asia Minor and Thrace.

On Saturday evening, May 28, 2022, 19:45, the “Nikolaos V. Drandakis” and “Vasso Penna” awards will be announced.

The Board of the Christian Archaeological Society would like to thank the speakers, the chairs of the sessions, and the attendees of this year’s Symposium for their contributions and for their lively presence during the Symposium. Our shared goal is to communicate the latest results of the ongoing archaeological studies, to generate productive scientific discussions and to exchange views and ideas between the speakers and the audience.

*The Christian Archaeological Society
thanks the Byzantine and Christian Museum
for the support in its work,
and our financial supporters
Raycap, Karatzas and Partners, Seagull-Space,
and Elliniki Etaireia*

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή, 27 Μαΐου 2022

	<i>8:30 Υποδοχή των Συνέδρων</i> <i>9:00-14:30 Πρωινή Συνεδρία</i>
9:00	Έναρξη του Συμποσίου
	ΥΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ, ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Πλάτων Πετρίδης, Κλήμης Ασλανίδης
9:15	Γιώργος Δεληγιαννάκης , Η ερμηνεία των αρχαίων μύθων στη διακόσμηση υστερορωμαϊκών οικιών της Κύπρου. Η προβολή ενός ιστοριογραφικού προβλήματος.
9:30	Χρυσούλα Μπελέκου , Ιχνηλατώντας το χριστιανικό προσκύνημα κατά την ύστερη Αρχαιότητα: όροι και προϋποθέσεις.
9:45	Πέτρος Κουφόπουλος και Μαρίνα Μυριανθέως , Η ιουστινιάνεια βασιλική της Αγίας Κορυφής στο Όρος Σινά.
10:00	Σταύρος Μαμαλούκος , Οικιστική οργάνωση και αρχιτεκτονική στην Αστυπάλεια (7ος-12ος αιώνας).
10:15	Στυλιανή Βασιλειάδου , Επανεξέταση της αρχιτεκτονικής του ναού του Αγίου Παντελεήμονος στη Θεσσαλονίκη και μια νέα πρόταση για τον κτήτορα της βυζαντινής μονής.
10:30	Βαρβάρα Παπαδοπούλου, Σωτήρης Βογιατζής και Γεωργία Μακρυνόρη , Ο ναός της Παρηγορήτισσας στην Άρτα. Προκαταρκτικά στοιχεία για την οικοδομική ιστορία βάσει των νεωτέρων ερευνών.
10:45	Ελένη Προκοπίου , Το χρονικό του καθολικού της Ιεράς Μονής Αγίου Νικολάου των Γάτων στο Ακρωτήρι Λεμεσού.
11:00	Αναστάσιος Τάντσης , Ο αρχιτεκτονικός τύπος και η χρονολόγηση του καθολικού της μονής Μεγίστης Λαύρας.
11:15	Μαρία Λαμπρινού , Ο «αθέατος πυρήνας» του φρουρίου της Αγίας Μαύρας. Οι απεικονίσεις και η επιβεβαίωση της μορφής του.
11:30	Συζήτηση <i>11:45 Διάλειμμα</i>

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ, ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ**

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Νίκος Γκιολές, Δημήτρης Αθανασούλης

- 12:15** **Γεώργιος Βελένης**, Τα γραφήματα *ΧΜΓ* και *,SP1* σε ένα χρυσό δακτυλίδι του Μουσείου Μπενάκη.
- 12:30** **Έλενα Κόστιτς**, Από τον έναν Μιχαήλ στους τρεις: παλαιογραφική προσέγγιση των λεγομένων Αστραπάδων.
- 12:45** **Γιώργος Φουστέρης**, Ολυμπιώτισσα και Psača. Δύο στενά συνδεδεμένα τοιχογραφικά σύνολα.
- 13:00** **Φανή Λυτάρη**, Ζωγράφος ή γραφέας: συγκριτική μελέτη της γραφής σε μνημεία της βορειοδυτικής Θεσσαλίας στο δεύτερο μισό του 16ου αιώνα.
- 13:15** **Δημήτρης Χατζηλαζάρου**, Η σημασία των «συμβόλων των ευαγγελιστών» στο πλαίσιο των παλαιοχριστιανικών παραστάσεων Θεοφάνειας.
- 13:30** **Ιωάννης Χουλιαράς**, Οι τοιχογραφίες του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στην Λευκοθέα Ιωαννίνων και η ζωγραφική του 15ου αιώνα στην Ήπειρο.
- 13:45** **Ευάγγελος Παπαθανασίου**, Ανάγλυφη μαρμάρινη εικόνα Θεοτόκου Δεομένης (Orantis) από την Γκονόινα της Κριθιάς Θεσσαλονίκης.
- 14:00** **Πασχάλης Ανδρούδης**, Άγνωστο ανάγλυφο με παράσταση γοργόνας και τρίτωνα από το κάστρο των Ιωαννίνων.
- 14:15** **Συζήτηση**
14:30-16:00 Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα και καφέ

Παρασκευή, 27 Μαΐου 2022

16:00-19:30 Απογευματινή Συνεδρία**ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ****ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ, ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΟΙΚΟΣΗΜΑ**

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Χριστίνα Τσιγωνάκη, Αγγελική Κασιώτη

- 16:00** **Deyan Rabovyanov και Georgi Sengalevich**, Collection of excavated finds of Byzantine and Western European artifacts used as Christian relics in late Medieval Tarnovo.

- 16:15** **Κατερίνα Δελούκα**, Οι εγχάρακτες παραστάσεις στην τοιχογραφία του αγίου Γεωργίου στον ναό του Σωτήρα Χριστού στη Μεγαρίδα.
- 16:30** **Ερρίκος Μανιώτης και Θεόδωρος Ντόγκας**, Σιδερένια σπάθη από την ανασκαφή στο μονύδριο του Αγίου Νικολάου του Χρυσοκάμαρου στη Σιθωνία Χαλκιδικής.
- 16:45** **Δημήτρης Αθανασούλης**, Ιπποτικές απεικονίσεις από την Γλαρέντζα.
- 17:00** **Νάσα Παταπίου**, Το οικοσήμε της οικογένειας Verny Monteleone στον ναό της Παναγίας της Χρυσελεούσας στην Αθηνών της Κύπρου.
- 17:15** **Συζήτηση**
17:30 Διάλειμμα
- 17:50** **Παρουσίαση της επιτοίχιας ανακοίνωσης**
Ανδρομάχη Νάστου, Αλεξάνδρα Σαραντοπούλου και Αναστασία Τσακμάκη, Συμβολή στην ιστορία της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του Πραστού βόρειας Κυνουρίας κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο. Νέα δεδομένα.
- ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ**
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΙΚΟΝΩΝ, ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Ιωάννα Στουφή-Πουλημένου, Σταύρος Μαμαλούκος
- 18.00** **Αλέξανδρος Αναγνωστόπουλος**, Άγνωστη εικόνα του Χριστού Παντοκράτορος στην Καλαμπάκα, έργο του Φράγγου Κατελάνου.
- 18:15** **Αγγελική Στρατή**, Άγνωστα έργα του ζωγράφου Ονουφρίου του Αργίτη στην Καστοριά. Σχόλια και παρατηρήσεις.
- 18:30** **Δημήτρης Λιάκος**, Ξύλινα έργα με ένθετο διάκοσμο στο Άγιον Όρος (16ος – αρχές του 17ου αιώνα).
- 18:45** **Γρηγόρης Μανόπουλος**, Η συμβολή των Καπεσοβιτών στη δημιουργία ξυλόγλυπτων τέμπλων στην Ήπειρο βάσει επιγραφικών τεκμηρίων (1764-1803).
- 19:00-** **Αφροδίτη Πασαλή**, Η Αγία Κυριακή στον Πολύγυρο (Ζαγορίτσα) Ιωαννίνων.
- 19:15** **Συζήτηση**
19:45 Αήξη της Απογευματινής Συνεδρίας

Σάββατο, 28 Μαΐου 2022

8:30 Υποδοχή των Συνέδρων

8:55-13:30 Πρωινή Συνεδρία

Ειδικό θέμα της Διημερίδας του 41ου Συμποσίου της ΧΑΕ
ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ,
ΤΟΝ ΠΟΝΤΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ
28 και 29 Μαΐου 2022

8:55 *Εισαγωγή στο Ειδικό Θέμα της Διημερίδας: Προσφυγικά κειμήλια από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη.*

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:
ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ –
ΜΕΓΑΛΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Τάσος Αντωνάρας, Βίκυ Φωσκόλου

- 9:00** **Αναστασία Δρανδάκη**, Η υλικότητα της επίσημης προσφυγικής μνήμης: Στρατηγικές ενσωμάτωσης των προσφυγικών κειμηλίων στα εθνικά μουσεία μετά τη Σύμβαση της Λωζάννης.
- 9:30** **Άννα Μπαλλιάν**, Προσφυγικά κειμήλια: ενσωματωμένη μνήμη και οθωμανικές πραγματικότητες.
- 10:00** **Αικατερίνη Π. Δελλαπόρτα, Δέσποινα Μιχάλαγα και Σοφία Γιαννιώτη**, Το 1922 μέσα από το Ιστορικό Αρχείο και τις Συλλογές του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου.
- 10:30** **Μαρία Μερσυνιά**, Κειμηλιαρχείο Ιεράς Μητρόπολης Γλυφάδας, Ελληνικού, Βούλας, Βουλιαγμένης και Βάρης. Προσφυγική μνήμη και διάσωση: από τη «λειτουργημένη πέτρα» στη δημόσια έκθεση.
- 10:45** **Χαράλαμπος Γ. Χοτζάκογλου**, Μικρασιατικά κειμήλια στη μονή Μεγάλου Σπηλαίου Καλαβρύτων.
- 11:00** **Συζήτηση**
11:15 Διάλειμμα

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ, ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΑ**

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Σοφία Καλοπίση-Βέρτη, Μαρία Καζανάκη-Λάππα

- 11:45** **Πασχάλης Κιτρομηλίδης**, Μικρά Ασία. Ιδέα και Ιστορία.
- 12:15** **Κωνσταντίνος Ράπτης**, Η Αχειροποίητος Θεσσαλονίκης την περίοδο 1912-1922: ο αντίκτυπος δύο πολέμων και των επακόλουθων προσφυγικών ρευμάτων στο πρωτοβυζαντινό μνημείο.
- 12:30** **Γκεβόργκ Καζαριάν**, Το αρμενικό ευαγγέλιο του έτους 1787 του Μουσείου Μπενάκη.
- 12:45** **Σάββας Πρασιτίτης**, Οι σχέσεις της Κύπρου με την Μικρά Ασία και τη Σμύρνη. Η οπτική της ψαλτικής τέχνης.
- 13:00** **Συζήτηση**
13:30 Λήξη της Πρωϊνής Συνεδρίας της Διημερίδας

Σάββατο, 28 Μαΐου 2022

17:30-19.30 Απογευματινή Συνεδρία

**ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:
ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ.
ΕΙΚΟΝΕΣ: ΖΩΓΡΑΦΟΙ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ**

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Παρή Καλαμαρά, Γιώργος Πάλλης

- 17:30** **Γιώργος Χρ. Τσιγάρας**, Προσφυγικά κειμήλια από την Ανατολική Θράκη: τα καλλιτεχνικά εργαστήρια και η διασπορά των έργων τους.
- 18:00** **Μελίνα Παϊσίδου**, Δεσποτικές εικόνες από τις Μέτρες (Τσατάλτζα) στην Παναγία Ρευματοκρατούσα Άνω Γέφυρας: παράδοση και ανανέωση στη ζωγραφική της Ανατολικής Θράκης.
- 18:30** **Ιωάννης Περράκης**, Εικόνα της αγίας Κυριακής με σκηνές του βίου της από την Αίνο της Ανατολικής Θράκης (18ος αιώνας).
- 18.45** **Ευαγγελία Αγγέλου και Μαρία Β. Χειμωνοπούλου**, Αναστενάρικες εικόνες από τη συλλογή του Εθνογραφικού Κέντρου Γιώργη Μελική: Προσφυγικά κειμήλια από το Κωστή της Ανατολικής Θράκης.

- 19:00** | **Μαγδαληνή Παρχαρίδου**, Έργα των ζωγράφων Θεοδοσίου Αναγνώστη και Φώτιου Αθανασίου στο Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Δράμας.
- 19:15** | **Συζήτηση**
19:30 Αήξη της Απογευματινής Συνεδρίας της Διημερίδας

Σάββατο, 28 Μαΐου 2022, 19:45-21:00

- ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ 2022**
- 19:45** | **Απονομή του βραβείου «Νικόλαος Β. Δρανδάκης»**
Απονομή του βραβείου «Βάσω Πέννα»
- 20:00** | **Δεξίωση στον κήπο του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου**

Κυριακή, 29 Μαΐου 2022

10:00-12:45 Πρωινή και Καταληκτική Συνεδρία

Ειδικό θέμα της Διημερίδας του 41ου Συμποσίου της ΧΑΕ
**ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ, ΤΟΝ ΠΟΝΤΟ
 ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ** (συνέχεια)

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:
ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ
ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ
 ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΝ: Νανώ Χατζηδάκη, Μαρία Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου, Μελίνα Παϊσίδου

- 10:00** | **Ευγενία Χαλκιά**, Τα κειμήλια των μη ανταλλάξιμων πληθυσμών. Η περίπτωση της Ίμβρου.
- 10:30** | **Σοφία Γερογιώργη**, Εκκλησιαστικά αργυρά της Ανατολικής Θράκης από τη Συλλογή Κειμηλίων Προσφύγων του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου.
- 10:45** | **Μιχαήλ Λυχούνας**, Διορθώσεις, συμπληρώσεις και νέα ευρήματα από τον χώρο της χρυσοκεντητικής: επιτάφιοι από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα.

- 11:00** | **Ιωάννης Α. Καρατζόγλου**, Εικόνα με καραμανλίδικες επιγραφές και τρεις οικογενειακές εικόνες από την Καππαδοκία.
- 11.15** | **Αλέξανδρος Παπαδόπουλος**, Τέσσερεις πρώιμες εικόνες (1820-1825) του ζωγράφου Νικολάου Αδριανουπολίτου από την περιοχή της Ανατολικής Θράκης και της Ανατολικής Ρωμυλίας.
- 11:30** | **Κωνσταντίνος Κατσίκης**, Παλαίτυπα βιβλία – προσφυγικά κειμήλια του ιερέως Απόστολου Λαζάρου Χατζηφιλιππίδη από τα Σύλλατα της Καππαδοκίας (εκδόσεις 1756-1936).
- 11:45** | **Σταυρούλα Χονδρίδου**, Η εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης στην ομώνυμη μονή της Κυζικηνής χερσονήσου: παράδοση, ιστορικά στοιχεία και το «Κίνημα των Περαιμίων».
- 12:00** | **Συζήτηση**
- 12:15** | **Λήξη της θεματικής Δημερίδας του 41ου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Απολογισμός των εργασιών.**
- 12:30** | **Λήξη του 41ου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Απολογισμός των εργασιών.**

Κυριακή, 29 Μαΐου 2022, 13:00-15:00

ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

PROGRAMME

Friday, 27 May 2022

	<i>8:30 Reception of the attendees</i> <i>9:00-14:00 Morning Session</i>
9:00	Opening of the Symposium
	LATE ANTIQUITY, BYZANTINE PERIOD SECULAR AND CHURCH ARCHITECTURE, PILGRIMAGE, AND FORTIFICATIONS CHAIRS: Platon Petridis, Klimis Aslanidis
9:15	Georgios Deligiannakis , Ancient myths in the decoration of late Roman mansions in Cyprus. The projection of a historiographical question. (in Greek)
9:30	Chrysoula Belekou , Tracing the Christian pilgrimage in late Antiquity: terms and conditions. (in Greek)
9:45	Petros Koufopoulos and Marina Myriantheos , The Justinianic basilica at the Holy Summit of Mount Sinai. (in Greek)
10:00	Stavros Mamaloukos , Settlements, and architecture in Astypalaea (7th-12th century). (in Greek)
10:15	Styliani Vasileiadou , Reconsidering the architecture of Hagios Panteleimon church in Thessaloniki and a new proposal concerning the patron of the Byzantine monastery. (in Greek)
10:30	Varvara Papadopoulou, Sotiris Voyadjis, and Georgia Makrino-ri , The church of Paregoretissa at Arta. Preliminary approach to its building history based on recent research. (in Greek)
10:45	Eleni Procopiou , The chronicle of the katholikon of Saint Nicholas of the Cats monastery in Akrotiri of Limassol. (in Greek)
11:00	Anastasios Tantsis , The building type, and the date of the Lavra katholikon. (in Greek)
11:15	Maria Lamprinou , The “invisible core” of the fortress of Hagia Mavra. Illustrations and the confirmation of its form. (in Greek)
11:30	Discussion <i>11:45 Break</i>

**BYZANTINE PERIOD
INSCRIPTIONS, WALL PAINTING, SCULPTURE**

CHAIRS: Nikos Gioles, Dimitris Athanasoulis

- 12:15** **Georgios Velenis**, The graphemes *XMT* and *,SPA* on a gold ring in the Benaki Museum. (in Greek)
- 12:30** **Elena Kostić**, From one Michael to three: palaeographical approach to the so-called Astrapades. (in Greek)
- 12:45** **George Fousteris**, Olympiotissa and Psacha. Two closely related fresco decorations. (in Greek)
- 13:00** **Fanie Lytari**, Painter, or writer: A comparative study of writing on monuments of northwestern Thessaly in the second half of the 16th century. (in Greek)
- 13:15** **Dimitris Chtazilazarou**, The significance of the “symbols of the evangelists” in the context of early Christian representations of Theophany. (in Greek)
- 13:30** **Ioannis Chouliaras**, The wall paintings of Hagios Ioannis Prodromos in Lefkothea, Ioannina and the 15th century painting in Epirus. (in Greek)
- 13:45** **Evangelos Papathanassiou**, An unknown marble relief Icon of “Virgin Orans” from Thessalonike’s Periphery. (in Greek)
- 14:00** **Paschalis Androudīs**, Unknown relief with mermaid and merman (triton) from the castle of Ioannina. (in Greek)
- 14:15** **Discussion**
- 14:30-16:00 Break [Coffee and light lunch]*

Friday, 27 May 2022

16:00 -19:30 Afternoon Session

**MIDDLE and LATE BYZANTINE PERIOD
GRAFFITI, MATERIAL CULTURE, COATS-OF-ARMS**

CHAIRS: Christina Tsigonaki, Angeliki Katsioti

- 16:00** **Deyan Rabovyanov and Georgi Sengalevich**, Collection of excavated finds of Byzantine and Western European artifacts used as Christian relics in late Medieval Tarnovo.

16:15	Katerina Delouca , The graffiti on St George's wall painting in the church of Christ the Savior in Megaris. (in Greek)
16:30	Errikos Maniotis and Dogas Theodoros , The sabre from the monastery of Hagios Nikolaos of <i>Chrysokamarou</i> in Sithonia, Chalcidice. (in Greek)
16:45	Dimitris Athanasoulis , Knightly scenes from Glarentza. (in Greek)
17:00	Nasa Patapiou , The coat-of-arms of the Verny Monteleone family in the Panayia Chryseleousa in Athienou, Cyprus. (in Greek)
17:15	Discussion
	<i>17:30 Break</i>
17:50	Poster Presentation: Andromachi Nastou, Alexandra Sarantopoulou and Anastasia Tsakmaki , Contribution to the history of church architecture of Prastos in Northern Kynouria during the post-Byzantine period. New evidence. (in Greek)
THE PERIOD AFTER THE FALL OF CONSTANTINOPLE ICON PAINTING, WOOD CARVING, ARCHITECTURE CHAIRS: Ioanna Stoufi-Poulimenou, Stavros Mamaloukos	
18:00	Alexandros Anagnostopoulos , A portable icon of Christ Pantokrator in Kalambaka, a work by Frangos Katelanos. (in Greek)
18:15	Angeliki Strati , Unknown works of the painter Onoufrios Argitis in Kastoria. Comments and observation. (in Greek)
18:30	Dimitris Liakos , Wooden artworks with inlaid decoration in Mount Athos (16th – first decades of the 17th century). (in Greek)
18:45	Grigoris Manopoulos , Epigraphic data concerning the contribution of the painters from Kapesovo in the making of wood carved iconostases (1764-1803). (in Greek)
19:00	Afroditi Pasali , Saint Kyriake at Polygyros (Zagortsa), Ioannina. (in Greek)
19:15	Discussion
	<i>19:45 End of the Afternoon Session</i>

Saturday, 28 May 2022

8:30 Reception of the attendees

8:55-14:00 Morning Session

**TWO-DAYS THEMATIC CONFERENCE:
REFUGEE HEIRLOOMS FROM ASIA MINOR,
PONTUS, AND EASTERN THRACE**
28 and 29 May 2022

8:55 *Introduction to the thematic conference: Refugee heirlooms from Asia Minor, Pontus, and Eastern Thrace. (in Greek)*

**MAJOR PAPERS AND COMMUNICATIONS
OF THE THEMATIC CONFERENCE:
THE HEIRLOOMS OF THE EXCHANGEABLE POPULATION –
BIG MUSEUMS AND SMALL COLLECTIONS**
CHAIRS: Tasos Antonaras, Vicky Foskolou

9:00 **Anastasia Drandaki**, The materiality of official refugee memory: Strategies for integrating refugee heirlooms into national museums following the Lausanne Convention. (in Greek)

9:30 **Anna Ballian**, The refugee relics: embodied memory and ottoman realities. (in Greek)

10:00 **Ekaterini P. Dellaporta, Despoina Michalaga and Sophia Giannioti**, 1922 through the Historical Archive and the Collections of Byzantine and Christian Museum. (in Greek)

10:30 **Maria Mersynia**, Repository of the Holy Metropolis of Glyfada, Elliniko, Voula, Vouliagmeni and Vari. Refugee memory and preservation: from ruined churches to public display. (in Greek)

10:45- **Charalampos G. Chotzagoglou**, Heirlooms from Asia Minor at the Mega Spelaion Monastery in Kalavryta. (in Greek)

11:00 **Discussion**

11:15 Break

**MAJOR PAPER AND COMMUNICATIONS
OF THE THEMATIC CONFERENCE:
HISTORY, IDEAS AND HEIRLOOMS**

CHAIRS: Sophia Kalopissi-Verti, Maria Kazanaki-Lappa

- 11:45** **Paschalis Kitromilides**, Asia Minor. Idea and history. (in Greek)
- 12:15** **Konstantinos Raptis**, The Acheiropoietos basilica during the period 1912-1922: the impact of two wars and the subsequent refugee flows on the early Byzantine monumen. (in Greek)
- 12:30** **Gevorg Kazaryan**, The Armenian Gospel of 1787 in the Benaki Museum. (in Greek)
- 12:45** **Savvas Prastitis**, The relations between Cyprus and Asia Minor and Smyrna. The perspective of the chanting art. (in Greek)
- 13:00** **Discussion**
- 13:30 End of the Morning Session of the Thematic Conference*

Saturday, 28 May 2022

17:30-19:30 Afternoon Session

**MAJOR PAPERS AND COMMUNICATIONS
OF THE THEMATIC CONFERENCE:
THE HEIRLOOMS OF THE EXCHANGEABLE POPULATION –
ICONS, PAINTERS, ARTISTIC WORKSHOPS, AND PUBLIC MEMORY**
CHAIRS: Pari Kalamara, Georgios Pallis

- 17:30** **Georgios Chr. Tsigaras**, Refugee relics from Eastern Thrace: the artistic workshops and the dispersion of their works. (in Greek)
- 18:00** **Melina Païsidou**, Despotic icons from Metre (Çatalza) in Panagia Revmatokratousa at Ano Gefyra of Thessaloniki: tradition and renovation in the painting of Eastern Thrace. (in Greek)
- 18:30** **Ioannis Perrakis**, A *vita* icon of St Kyriaki from Ainos, Eastern Thrace (18th century). (in Greek)
- 18.45** **Evangelia Angelkou and Maria Cheimenopoulou**, Icons of *Anastenaria* ritual from Giorgis Melikis' Ethnographic Center: Refugees' relics from the village Kosti of Eastern Thrace. (in Greek)

- 19:00** | **Magdalini Parcharidou**, Works by the painters Theodosios Anagnostis and Fotios Athanasiou in the Ecclesiastical Museum of the Holy Metropolis of Drama. (in Greek)
- 19:15** | **Discussion**
- 19:45** *End of the Afternoon Session of the Thematic Conference*

Saturday, 28 May 2022, 19:45-21:00

- 19:45** | **AWARDS CEREMONY OF THE 2022 PRIZES**
Announcement of the Prize awarded in the memory of Nikolaos V. Drandakis
Announcement of the Prize awarded in the memory of Vasso Penna
- 20:00** | **Reception at the garden of the Byzantine and Christian Museum**

Sunday, 29 May 2022

10:00-13:30 Morning and Closing Session

Two-days thematic conference:
REFUGEE HEIRLOOMS FROM ASIA MINOR, PONTUS, AND EASTERN THRACE (continued)

MAJOR PAPER AND COMMUNICATIONS OF THE THEMATIC CONFERENCE: HEIRLOOMS FROM ASIA MINOR AND THRACE AND HEIRLOOMS IN ASIA MINOR AND THRACE
 CHAIRS: Nano Chatzidakis, Maria Panayotidi-Kesisoglou, Melina Païsidou

- 10:00** | **Eugenia Chalkia**, The relics of the non-exchangeable populations. The case of Imbros. (in Greek)
- 10:30** | **Sophia Gerogiorgi**, Ecclesiastical silverware of Eastern Thrace from the “Refugee Heirlooms” Collection of the Byzantine and Christian Museum. (in Greek)
- 10:45** | **Michail Lychounas**, Corrigenda, addenda, and new discoveries in the field of ecclesiastical embroidery: *Epitaphioi* from 17th to 19th centuries. (in Greek)

11:00	Ioannis A Karatzoglou , Heirlooms from Asia Minor at the Mega Spelaion Monastery in Kalavryta. (in Greek)
11:15	Alexandros Papadopoulos , Four early icons (1820-1825) of painter Nikolaos Adrianopolitan, from Eastern Thrace and Eastern Rumelia. (in Greek)
11:30	Konstantinos Katsikis , Old printed books – refugee heirlooms of the priest Apostolos Lazaros Hatzifilippidis from Syllata, Cappadocia (published in 1756-1936). (in Greek)
11:45	Stavroula Hondridou , Virgin Mary’s icon of Faneromeni at the homonymous monastery on the Cyzicus peninsula: tradition, historical data and “The Mutiny of Peramos”. (in Greek)
12:00	Discussion
12:15	End of the thematic conference – Concluding remarks
12:30	End of the 41st Symposium on Byzantine and Post-Byzantine Archaeology and Art of the Christian Archaeological Society. Concluding remarks.

Sunday, 29 May 2022, 13:00-15:00

**ANNUAL GENERAL MEETING OF THE MEMBERS
OF THE CHRISTIAN ARCHAEOLOGICAL SOCIETY**

ΤΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Το πρώτο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον Απρίλιο του 1981. Έκτοτε, το Συμπόσιο διεξάγεται κάθε χρόνο τον Απρίλιο ή Μάιο. Στο πλαίσιο του τριήμερου συμποσίου παρουσιάζονται ανακοινώσεις με θέματα αρχαιολογίας και ιστορίας της τέχνης της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Μία από τις ημέρες του Συμποσίου είναι αφιερωμένη σε ειδικό επισημονικό θέμα και περιλαμβάνει σχετικές εισηγήσεις και ανακοινώσεις. Έχουν παρουσιασθεί οι εξής θεματικές ενότητες:

- «Η τέχνη του 15ου αιώνα» (1988)
- «Η τέχνη κατά το διάστημα 1261-1400» (1989)
- «Το τέλος της αρχαιότητας στις πόλεις και στην ύπαιθρο με βάση τα αρχαιολογικά τεκμήρια» (1990)
- «Κυρίαρχες τάσεις στην τέχνη και αρχιτεκτονική του 16ου αιώνα» (1991)
- «Κυρίαρχες τάσεις στην τέχνη και αρχιτεκτονική κατά τους 17ο και 18ο αιώνες» (1992)
- «Η Μάνη και τα μνημεία της» (1993)
- «Χριστιανική Βοιωτία και Φθιώτιδα» (1994)
- «Η χορηγία ως παράγοντας εξέλιξης της βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης» (1995)
- «Αρχαιολογικές και καλλιτεχνικές μαρτυρίες για το θάνατο» (1996)
- «Πόλεις στο Βυζάντιο από τον 5ο έως και τον 15ο αιώνα» (1997)
- «Παράδοση και ανανέωση στην τέχνη του 13ου αιώνα» (1998)
- «Κάστρα και οχυρώσεις» (1999)
- «Προσκυνήματα – Επιδράσεις στην τέχνη» (2000),
- «Εικονογραφικοί κύκλοι αγίων στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη» (2001),
- «Αρχαιολογικά τεκμήρια βιοτεχνικών εγκαταστάσεων κατά τη βυζαντινή εποχή (5ος-15ος αιώνας)» (2002)
- «Ενδυμασία και καλλωπισμός στο Βυζάντιο. Μαρτυρίες της αρχαιολογίας και της τέχνης» (2003)
- «Η βυζαντινή οικία και ο εξοπλισμός της, 4ος-15ος αιώνας» (2004)
- «Εκκλησιαστική αρχιτεκτονική» (2005)
- «Η γυναίκα στο Βυζάντιο: Λατρεία και τέχνη» (2006)
- «Το βυζαντινό ύφασμα. Τέχνη, τεχνική και οικονομία» (2007)
- «Κείμενα σε αντικείμενα» (2008)

- “Dominant Trends in Art and Architecture in the Seventeenth and Eighteenth Centuries” (1992)
- “Mani and its Monuments” (1993)
- “Christian Boeotia and Phthiotis” (1994)
- “Patronage as a Factor in the Development of Byzantine and Post-Byzantine Art” (1995)
- “Archaeological and Artistic Testimonies of Death” (1996)
- “Cities of Byzantium from the 5th to the 15th Century” (1997)
- “Tradition and Renewal in 13th-century Art” (1998)
- “Castles and Fortifications” (1999)
- “Places of Pilgrimage: Influences in Art” (2000)
- “Iconographic Cycles of Saints in Byzantine and Post-Byzantine Art” (2001)
- “Archaeological Evidence of Craft-Industrial Installations in the Byzantine Period (5th-15th c.)” (2002)
- “Dress and Adornment in Byzantium. Testimonies from Archaeology and Art” (2003)
- “The Byzantine House and its Equipment, 4th-15th c.” (2004)
- “Ecclesiastical Architecture” (2005)
- “Women in Byzantium: Worship and Art” (2006)
- “Byzantine Textiles: Art, Technique and Economy” (2007)
- “Texts on Objects” (2008)
- “Texts on Monuments” (2009)
- “Painters and their Workshops during the Byzantine and Post-Byzantine Period” (2010)
- “The Transition from Late Antiquity to Medieval Byzantium, 6th-9th century» (2011)
- “Local Cults of Saints and Cults of Local Saints: Evidence from Written Sources, Archaeological Remains and Iconography” (2012)
- “The Byzantine Monastery: Organization and Function” (2013)
- “The Birth, Development, and Future Prospects for Research in Byzantine Archaeology and Art in Greece: a Tribute on the 100th Anniversary of the Founding of the Byzantine and Christian Museum, and Since the Death of Georgios Lampakis” (2014)
- “Byzantine Constantinople and its Immediate environs: Topography, Archaeology, Architecture and Art” (2015)
- “Pilgrimage in the Byzantine World: Archaeological and Historical Evidence” (2016)
- “Byzantine and post-Byzantine Architecture: from planning to implementation” (2017)
- “Seeking the place of the ‘other’ in Byzantium” (2018)

- “Ideological and cultural reception of Byzantium by other cultures (7th-15th centuries)” (2019)
- “Byzantine prosopography through archaeological evidence, works of art, and epigraphic sources (4th-15th century)” (2021)
- “Refugee heirlooms from Asia Minor, Pontus, and Eastern Thrace” (2022)

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1884

Ι. ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οι τόμοι όλων των περιόδων του Δελτίου, πλην των εκάστοτε δύο τελευταίων ετών,
είναι αναρτημένοι στην ηλεκτρονική διεύθυνση
<http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/deltion>

Ετήσια συνδρομή/Subscription: <http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/deltion/about/subscriptions>

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' (1884-1911) έκαστο
Τεύχη 1-10 3,00 €

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' (1924-1927) 3,00 €
Τεύχη 1-4

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
Τόμος Α' (1932) 4,00 €
Τόμος Β' (1933) —
Τόμος Γ' (1934-1936) 4,00 €
Τόμος Δ' (1936-1938) 4,00 €

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ'
Τόμος Α' (1959), Στη μνήμη Ν. Βέη, 186 σελ., 58 πίν. 10,00 €
Τόμος Β' (1960-1961), 232 σελ., 73 πίν. 10,00 €
Τόμος Γ' (1962-1963), 244 σελ., 67 πίν. 10,00 €
Τόμος Δ' (1964-1965), Στη μνήμη Γ. Σωτηρίου, 408 σελ., 93 πίν. 10,00 €
Τόμος Ε' (1966-1969), Στη μνήμη Δ. Εὐαγγελίδη, 320 σελ., 115 πίν. 10,00 €
Τόμος ΣΤ' (1970-1972), Στη μνήμη Π. Μιχαήλ, 254 σελ., 90 πίν. 10,00 €
Τόμος Ζ' (1973-1974), Στη μνήμη Α. Frolov, 212 σελ., 56 πίν. 10,00 €
Τόμος Η' (1975-1976), Στη μνήμη V. N. Lazarev, 246 σελ., 17 πίν. 10,00 €
Τόμος Θ' (1977-1979), Στη μνήμη Μαρίας Σωτηρίου, ις' + 328 σελ., 122 πίν. 10,00 €
Τόμος Ι' (1980-1981), Στη μνήμη Α. Ξυγγοπούλου, μ' + 384 σελ., 110 πίν. 10,00 €
Τόμος ΙΑ' (1982-1983), Στη μνήμη Α. Κ. Ορλάνδου, 288 σελ. με ένθετες εικόνες 10,00 €
Τόμος ΙΒ' (1984), Στην εκατονταετηρίδα της ΧΑΕ, 515 σελ. με ένθετες εικόνες. 10,00 €
Τόμος ΙΓ' (1985-1986), Στη μνήμη Μ. Καλλιγιά, 318 σελ. με ένθετες εικόνες 15,00 €
Τόμος ΙΔ' (1987-1988), 372 σελ. με ένθετες εικόνες 15,00 €
Τόμος ΙΕ' (1989-1990), Στη μνήμη Ι. Τραυλού, 288 σελ. με ένθετες εικόνες. 15,00 €
Τόμος ΙΣΤ' (1991-1992), Στη μνήμη Α. Grabar, 300 σελ. με ένθετες εικόνες 15,00 €
Τόμος ΙΖ' (1993-1994), Στη μνήμη Ντούλας Μουρίκη, 392 σελ. με ένθετες εικόνες 25,00 €
Τόμος ΙΗ' (1995), 208 σελ. με ένθετες εικόνες. 20,00 €
Τόμος Κ' (1998-1999), Στη μνήμη Δ. Πάλλα, 422 σελ. με ένθετες εικόνες 50,00 €
Τόμος ΚΑ' (2000), 292 σελ. με ένθετες εικόνες 38,00 €
Εύρετήριο / Index (1884-2000) 10,00 €
Τόμος ΙΘ' (1996-1997), 415 σελ. με ένθετες εικόνες 50,00 €
Τόμος ΚΒ' (2001), Στη μνήμη Μ. Χατζηδάκη, 424 σελ. με ένθετες εικόνες 50,00 €
Τόμος ΚΓ' (2002), 284 σελ. με ένθετες εικόνες 40,00 €
Τόμος ΚΔ' (2003), Στη μνήμη Ν. Οικονομίδη, 424 σελ. με ένθετες εικόνες 40,00 €
Τόμος ΚΕ' (2004), 240 σελ. με ένθετες εικόνες 40,00 €

Τα τεύχη 4, 5, 61, 62 και 10 της Α' περιόδου, το τεύχος 1 της Β' περιόδου και ο τόμος Β' της Γ' περιόδου έχουν εξαντληθεί.

I. ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (συνέχεια)

Τόμος ΚΣΤ' (2005), Στη μνήμη Γ. Γαλάβαρη, 418 σελ. με ένθετες εικόνες	40,00 €
Τόμος ΚΖ' (2006), Στη μνήμη Ν. Β. Δρανδάκη, 524 σελ. με ένθετες εικόνες.	50,00 €
Τόμος ΚΗ' (2007), Στη μνήμη Π. Μ. Μυλωνά, 302 σελ. με ένθετες εικόνες	40,00 €
Τόμος ΚΘ' (2008), Στη μνήμη Α. Μαραβά-Χατζηνικολάου, 276 σελ. με ένθετες εικόνες	35,00 €
Τόμος Λ' (2009), Στη μνήμη Ηλ. Κόλλια, 320 σελ. με ένθετες εικόνες.	35,00 €
Τόμος ΛΑ' (2010), 198 σελ. με ένθετες εικόνες.	35,00 €
Τόμος ΛΒ' (2011), 214 σελ. με ένθετες εικόνες.	35,00 €
Τόμος ΛΓ' (2012), Στη μνήμη Δ. Κωνσταντίου, 476 σελ. με ένθετες εικόνες	50,00 €
Τόμος ΛΔ' (2013), Στη μνήμη Τ. Παπαμαστοράκη, 448 σελ. με ένθετες εικόνες	50,00 €
Τόμος ΛΕ' (2014), 434 σελ. με ένθετες εικόνες	50,00 €
Τόμος ΛΣΤ' (2015), 384 σελ. με ένθετες εικόνες.	50,00 €
Τόμος ΛΖ' (2016), 336 σελ. με ένθετες εικόνες.	50,00 €
Τόμος ΛΗ' (2017), 384 σελ. με ένθετες έγχρωμες εικόνες.	65,00 €
Τόμος ΛΘ' (2018), Στη μνήμη Χ. Μπούρα, 496 σελ. με ένθετες έγχρωμες εικόνες	75,00 €
Τόμος Μ' (2019), 480 σελ. (XIV + 466) με ένθετες έγχρωμες εικόνες	65,00 €
Τόμος ΜΑ' (2020), 520 σελ. (XIV + 506) με ένθετες έγχρωμες εικόνες.	70,00 €
Τόμος ΜΒ' (2021), 444 σελ. με ένθετες έγχρωμες εικόνες	60,00 €
Τόμος ΜΓ' (2022), Στη μνήμη Cyril A. Mango, 500 σελ. με ένθετες έγχρωμες εικόνες	70,00 €

II. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τόμος I. Peloponnes, Fasc. A: <i>Isthmos, Korinthos</i> , von N. A. Bees (Βέης), Αθήνα 1941, XCII+128 σελ.	10,00 €
Τόμος X. Crete, Fasc. A: <i>The Greek Christian Inscriptions of Crete. IVth-LXth Century A.D.</i> , by A. C. Bandy, Αθήνα 1970, 156 σελ.	10,00 €

III. ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ / ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Αγ. Βασιλάκη-Καρακατσάνη, <i>Οι τοιχογραφίες της Όμορφης Εκκλησιᾶς στήν Αθήνα</i> , μέ ἀγγλική περίληψη, Αθήνα 1971, 150 σελ., 58 πίν. http://www.epublishing.ekt.gr/el/9383	—
Th. Chatzidakis-Bacharas, <i>Les peintures murales de Hosios Loukas. Les chapelles occidentales</i> , Αθήνα 1982, 220 σελ., 96 πίν. με 112 εικόνες	12,00 €
G. Zacos, <i>Byzantine Lead Seals</i> , two volumes (Text-Plates), Bern 1984-1985, 543 σελ., 100 πίν.	44,00 €
I. Κολτσίδα-Μακρή, <i>Βυζαντινά μολυβδόβουλλα</i> , με γαλλική περίληψη, Αθήνα 1996, 204 σελ., 584 πίν.	30,00 €
Ευγ. Δρακοπούλου, <i>Η πόλη της Καστοριάς (12ος-16ος αι.)</i> , με γαλλική περίληψη, Αθήνα 1997, 190 σελ., 118 εικ. http://www.epublishing.ekt.gr/el/9381	—
J. Albani, <i>Die byzantinischen Wandmalereien der Panagia Chrysaphitissa-Kirche in Chrysapha, Lakonien</i> , με ελληνική περίληψη, Αθήνα 2000, 133 σελ., 40 πίν.	23,00 €
Σ. Βογιατζής, <i>Συμβολή στην ιστορία της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής της Κεντρικής Ελλάδος κατά το 16ο αιώνα</i> , με αγγλική περίληψη, Αθήνα 2000, 146 σελ., 60 πίν.	30,00 €
T. Kanari, <i>Les peintures du catholicon du monastère de Galataki en Eubée, 1586. Le narthex et la chapelle de Saint-Jean-le-Précurseur</i> , με ελληνική περίληψη, Αθήνα 2003, 233 σελ., 104 πίν.	45,00 €
N. Γκιολές, <i>Οι τοιχογραφίες του καθολικού της μονής Διονυσίου στο Άγιον Όρος</i> , Αθήνα 2009, 96 σελ., 83 εικ.	40,00 €
M. Αχεϊμάστου-Ποταμιάνου, <i>Μελέτες Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης</i> , Αθήνα 2020, δύο τόμοι: 496 και 490 σελ. με εικόνες	50,00 €

IV. ΑΛΛΑ

Γ. Λαμπάκης, <i>Κατάλογος της ἐν Ζαπτεῖῳ ἐκθέσεως, ἐν Ἀθήναις 1891</i> , 46 σελ.	—
Δ. Πάλλας, <i>Κατάλογος χειρογράφων τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου</i> , Αθήνα 1955, 132 σελ.	5,00 €
«Προσφυγικά κειμήλια ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, τὸν Πόντο καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη» (2022) “Refugee heirlooms from Asia Minor, Pontus and Eastern Thrace”(2022).	—

V. ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Ζητήματα Μεταβυζαντινής Ζωγραφικής στη μνήμη του Μανόλη Χατζηδάκη, Πρακτικά Επιστημονικού Διημέρου 28-29 Μαΐου 1999*, επιμ. Ευγενία Δρακοπούλου, Συνέκδοση με το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών – Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2002, 342 σελ. με έγχρ. και α/μ εικόνες. 35,00 €
- Cristo nel'Arte Bizantina e Postbizantina. Atti del Convegno, Venezia 22-23 settembre 2000*, a cura di Chryssa A. Maltezos e George Galavaris, Venezia 2002 / Ο Χριστός στη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη. Πρακτικά Συνεδρίου, Βενετία 22-23 Σεπτεμβρίου 2000, επιμ. Χρ. Α. Μαλτέζου – Γ. Γαλάβαρης, Συνέκδοση με το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετία, Βενετία 2002, 109 σελ., XXIV έγχρ. και 53 α/μ πίνακες. 25,00 €
- Αρχαιολογικά τεκμήρια βιοτεχνικών εγκαταστάσεων κατά τη βυζαντινή εποχή, 5ος-15ος αιώνας, Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία – Ειδικό θέμα του 22ου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Αθήνα, 17-19 Μαΐου 2002*, Συνέκδοση με το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2004, 397 σελ. με 316 έγχρ. και α/μ εικόνες. 21,20 €
- Η γυναίκα στο Βυζάντιο. Λατρεία και τέχνη, Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία – Ειδικό θέμα του 26ου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Αθήνα, 12-14 Μαΐου 2006*, επιστ. επιμ. Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσσολου, Συνέκδοση με το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2012, 314 σελ. με έγχρ. και α/μ εικόνες. 16,18 €

VI. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

- Κωνσταντία Κεφαλά, *Οι τοιχογραφίες του 13ου αιώνα στις εκκλησίες της Ρόδου*, Αθήνα 2015, 342 σελ. (αγγλική περίληψη: Thirteenth century wall paintings in the churches of Rhodes, σελ. 307-320, βιβλιογραφία, σελ. 321-335), με 148 ένθετες εικόνες – <http://ebooks.epublishing.ekt.gr/index.php/chae/catalog/book/54> —

VII. ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τα τεύχη του Προγράμματος των Περιλήψεων του ετησίου Συμποσίου, πλην του τελευταίου έτους, είναι αναρτημένα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/chae>

- Πρόγραμμα και Περιλήψεις εισηγήσεων και ανακοινώσεων (Αθήνα 1981-) 15,00 €

<https://independent.academia.edu/ΧριστιανικήΑρχαιολογικήΕταιρεία/ChristianArchaeologicalSociety>

ISSN 2241-8695